

DELO

Uredništvo: Ljubljana, Šelenburgova
ulica 7/II. — Upravništvo: Ljubljana,
Prešernova ulica 54.

Izhaja vsako drugo soboto.
Naročnina: 5 Din četrletno, 10 Din
polletno.

Ljubljana, 25. avgusta 1928.

Na posledicah banditskega atentata v Narodni skupščini je umrl Štefan Radič, voditelj hrvatskega naroda. Smrt Štefana Radiča je le še poostрила odnose med prečanskim delom naše države in srbijansko cincarsko klico.

Radikali so se morali odreči ministrskemu predstvedstvu. Seveda samo formalno, kajti nadomestek za navidez izgubljeno politično pozicijo so našli v osebi dr. Korošca, ki je danes predstavnik najbolj zakrknjene cincarske politike. Radikali se boje prevzeti z izrazito svojim strankarjem odgovornost za borbo proti prečanskemu ljudstvu. Izbrali so si zato slavnatega moža, ki naj krije njihovo drzavi škodljivo politiko. Politična maska novega režima je pa preprosta, da bi ne videli stare politike v drugi izdaji.

Koroševa vlada hoče ustvariti videz svoje stabilnosti. Navzlic strašnim umorom je sklicala zasedanje Narodne skupščine, katera je nato brez Hrvatov, prečanskih Srbov in naprednih Slovencev sprejela nettunske konvencije. Koroševa vlada ni samo privredla našo državno zajednico na rob prepada v notranjosti, pokvarila je tudi, kolikor se je še dalo, naš mednarodni položaj in ugled.

Klerikalci, bivši avtonomisti, so postali sedaj avantgarda najobskurnejšega centralističnega absolutizma. Ni čuda, če se v samih klerikalnih vrstah zgražajo uvidevnejši pristaši nad nesrečno politiko svoje stranke, ki ni samo v sramoto slovenskemu narodu, ampak tudi v škodo državi.

Režimovci se tolažijo, da bo po Radičevi smrti prav kmalu razpadla kmetskodemokratska koalicija in da potem najdejo možnosti, da privedejo Hrvate zopet v okrvavljeno Narodno skupščino. Račun režimovcev je pa popolnoma napačen. Niti misli ni, da bi kmetško demokratska koalicija ne ostala enotna. Radičeva smrt je le še bolj strnila prečane v nerazdružljivo bojno fronto, ki ne bo toliko časa položila orožja, da ne zmaga na celi črti.

Inozemstvo gleda zelo skeptično na razmere v naši državi. Državniki v nam prijateljskih državah neprestano opominjajo Beograd k politični uvidevnosti in opozarjajo, da je obstoj države v resni nevarnosti, ako se bo nadaljevalo s sedanjo nesrečno politiko hegemonizma in brezobzirne eksploatacije prečanskih krajev. Zaskrat prijateljski glasovi iz inozemstva niso še nič zalegli, kot so naletela na gluha ušesa vsa opozorila treznih in prevdarnih patrijotov v državi sami.

Zelo radi bi videli režimovci, da bi se kmetško demokratska koalicija poslužila v boju za svoj idealni program nelegalnih sredstev. Komaj čakajo režimovci priložnosti in razlogov, da imajo povod nastopiti proti opoziciji z najostrejšimi merami: z bajoneti in glavnjačo. Toda kakor je prečansko ljudstvo pri kraljevskem pogrebu Štefana Radiča pokazalo brezprimerno disciplino, tako se bo v bodočnosti kmetško demokratska koalicija izognila vsem izzivanjem in mirno ter prevdarno, zato pa tem bolj učinkovito nadaljevala boj za svoj ljudski program, ki je obsežen v zahtevi, da bodi ljudstvo vseh pokrajin v državi enakopravno, z enakimi dolžnostmi in pravicami.

Klerikalci so se, dokler so bili v opoziciji, preradi zgražali nad davčno neenakostjo. Sedaj, ko pa imajo klerikalci največjo oblast v državi, se pa prav v pogledu davčnih dajatev niso razmere prav nič izboljšale. Dokazano je, da je samo Slovenija v letu 1927 plačala skoraj 7 milijonov več davkov, kakor pa v letu 1926. Porazna je ta

20letnica Narodno-strokovne zveze

Naše predpriprave gredo h koncu. Vsi, ki so bili določeni, da prisostvujejo našemu slavlju, so že dobili vabila. Vse smo že pripravili za sprejem množestvilnih naših gostov in prepričani smo, da se bodo vsi počutili v Ljubljani kakor doma. V tej številki našega glasila navajamo zadnja navodila, po katerih se imajo ravnati vsi udeleženci, da bo poteklo zborovanje v kar najlepšem redu. Pri tej priliki se nam zdi potrebno, da se tudi na tem mestu zahvalimo vsem našim podružnicam, ki so z nami vred podvzele vse potrebno, da bodo prav častno zastopane na proslavi. Prijave zadnjih dni so nas presenetile. Upoštevajoč gospodarsko stanje naših članov, ki ponekod zaslužijo komaj toliko, da se skromno preživijo, smo računali, da bo naša proslava res skromna, vendar pa so nas prijave uverile, da so tudi oni, ki so najslabše plačani in poleg tega še večino dni praznujejo, to so naši rudarji, razumeli naš klic in se odločili vzlic težkim razmeram priti v velikem številu na proslavo. In tako bo iz skromne proslave postala mogočna manifestacija narodnega delavstva. Prav je, da se nikdo ni ustrašil žrtve in je sklenil pridružiti se naši proslavi. Nobenemu ne bo žal, da bo prišel v Ljubljano, kjer se bo navdušil in bo pomlajen in z novo močjo lažje nadaljeval započeto delo, ki je v današnjih dneh posebno težavno.

ZADNJA NAVODILA UDELEŽENCEM.

Polovična vožnja. Vsi udeleženci dobijo pri podružnicah ali pa iz tajništva NSZ izkaznico za polovično vožnjo. S to izkaznico kupijo na odhodni postaji celo vozno karto. Pazite, da bo na odhodni postaji izkaznica žigosana z mokrim žigom! Pri prihodu v Ljubljano je vozni listek pokazati, ne pa oddati. Na kongresu se bodo pri vstopu v dvorano izkaznice žigosale in s tem potrdilo udeležbo na kongresu. Z žigosano izkaznico in pri odhodu kupljenim voznim listkom bo udeležencem omogočen povratek domov. Zahtevajte takoj izkaznice za polovično vožnjo. Dobijo se brezplačno pri tajništvu Narodno strokovne zveze, Ljubljana, Šelenburgova ul. 7-II.

Prehrana. Odbor za prehrano je poskrbel za skupen obed, ki bo v hotelu Tivoli. Skupen obed bo stal 18 dinarjev in bo prvovrsten. Obstojal bo iz juhe, dveh prikuh, pečenke in močnate jedi. Po obedu bo istotam prijateljski sestanek. Prijave za obede je poslati najpozneje do 2. septembra t. l.

Prenočišča. Stanovanjski odsek je preskrbel nekaj brezplačnih prenočišč, vendar pa ne toliko, da bi vsi mogli dobiti taka prenočišča. Zato je poskrbel tudi za nekaj cenejših hotelskih sob, za katere je pa nujno potrebna prijava. Kdor se ne bo prijavil do najpozneje 2. septembra za sobo ali posteljo, utegne ostati brez nje, to tem- ugotovitev za klerikalno politiko, še prav posebno, če pomislimo na težavni gospodarski položaj Slovenije v zadnjih letih.

Klerikalni režim sedi na bajonetih. Dolgo se pa ne da sedeti na orožju. Slej ali prej se sproži kamen in takrat bo šlo s klerikalno slavo naglo navzdol. Stanje, kakršno je sedaj v državi, je nevzdržno. Ventil ljudske nevolje se bo moral odpreti. Volitve so predurmi in obračun z izdajalsko politiko ni daleč. V vseh prečanskih krajih bo le lista kmetško demokratske koalicije in se bodo režimovci izgubili med masami ljudstva, ki bo šlo na volišče za zmago poštenja in pravice.

bolj, ker je zadnji dan velesoja. Pozurite se tedaj s prijavami.

Znaki. Izvrševalni odbor je naročil za člane NSZ prav lične kovinske znake. Znaki bodo stali po 5 Din komad. Naročiti jih je pri tajništvu NSZ in je denar za naročene znake poslati v naprej. Znaki se bodo prodajali tudi na kongresu in si ga mora vsak naš član in pristaš nabaviti. Izdali se bodo tudi posebni kongresni znaki, ki bodo stali po 1 Din komad. Tudi ta znak si bo moral vsak nabaviti.

Prihod. Vsi udeleženci se zbirajo po prihodu vlakov na kolodvoru, odnosno na vrtu kolodvorske restavracije. Po prihodu jeseniškega vlaka se vsi udeleženci formirajo v povorko in odidejo z godbo in prapori na čelu na prostor kongresa. Podrobnosti dobijo vse podružnice v zadnji okrožnici, ki jo še dobijo.

Sprevod. Po končanem kongresu se uvrstijo udeleženci v sprevod, katerega na čelu bo šla godba in prapori. Sprevod bo šel po mestu do Narodnega doma, kjer bo razhod h kosilom.

Ogledovanje velesoja. Po obedu se bodo posetniki velesoja zbrali pred Narodnim domom. Tam jih bodo reditelji porazdelili v posamezne skupine in jih odpeljali k ogledovanju velesoja. Po ogledu velesoja se udeleženci zberejo ponovno na vrtu hotela Tivoli, kjer bo prijateljski sestanek.

Ogledovanje industrijskih podjetij. Po kongresu, odnosno po obedu si bodo udeleženci lahko ogledali nekatera ljubljanska industrijska podjetja. Udeleženci se bodo zbrali ob 3. uri pred Narodnim domom. Za vodstvo so določeni reditelji.

Prapori. Podružnice, ki imajo prapore, jih morajo prinesiti s seboj. Ravno tako tudi mladinske organizacije.

Opozorjamo ponovno vse podružnice in vse udeležence, naj se točno ravnajo po navodilih, da ne bo nobenih zmešnjav. Kdor rabi vabila, izkaznice za polovično vožnjo ali kakšne infor-

Izvrševalni odbor Narodne strokovne zveze v Ljubljani

vabi na

Kongres narodnega delavstva

ki se bo vršil

v proslavo 20letnice obstoja strokovne organizacije narodnega delavstva v nedeljo, dne 9. septembra 1928 točno ob 9. ure dopoldne v dvorani Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani, na Miklošičevi cesti štev. 20.

Dnevni red:

1. Otvoritev kongresa.
2. Pozdravi gostov.
3. Zgodovina našega pokreta. Referent: tov. Rudolf Juvan.
4. Socialna zakonodaja in socialna politika pri nas in drugod. Referent: tov. Dr. Joža Bohinjec.
5. Naša načela in cilji. Referent: tov. Ivan Tavčar.
6. Resolucije.

Popoldne ogledovanje ljubljanskih industrijskih podjetij in velesoja.

V Ljubljani, dne 20. julija 1928.

Izvrševalni odbor Narodno strokovne zveze v Ljubljani.

Rudolf Juvan, Dr. Joža Bohinjec,
predsednik, tajnik.

Janko Grašič, Ivan Tavčar, Franjo
Rupnik, Albin Tomc,
člani odbora.

macije, naj se obrne na tajništvo NSZ, Ljubljana, Šelenburgova ul. 7-II. ali telefonsko na štev. 20—77.

Važno opozorilo! Oni udeleženci, ki slučajno ne bi imeli izkaznice za polovično vožnjo, naj pri odhodni postaji kupijo cel listek in zahtevajo žigosanje z mokrim žigom. Ta listek se v Ljubljani ne odda. Na kongresu se dobi izkaznico, ki daje pravico, da se s pri odhodu kupljenim celim listkom vrača brezplačno domov. Če kdo tedaj nima izkaznice, naj ne ostane doma.

Naša pravica do dela in zaslužka

Veliko socijalno vprašanje našega delavstva. — Import tujega delavstva se mora regulirati z mednarodnimi dogovori. — Zaščita blaga in človeka.

Ko smo pričeli s svojim posebnim nacionalnim strokovnim pokretom, je bila naša najpoglavitejša zahteva: Na naši domači zemlji ima pravico do kruha predvsem naš domači delavec. V tem geslu je bilo izraženo veliko socijalno vprašanje našega delavstva, obenem pa tudi nacionalna samoobramba proti invaziji tujcev.

Danes ni več bojazni, da nas tuje delavstvo nacionalno — v ožjem pomenu besede — ogroža. Imamo samostojno državo, kjer imamo sami besedo. Nevarnost je pa še vedno, da nas tuje delavstvo ekonomsko ogroža, da odvzema našem delavstvu zaslužek, da mora naše delavstvo v tujino radi importa delavstva, da naše delavstvo zavzema le slabša mesta, dočim so boljša mesta zasigurana importirane mu delavstvu. Zato ni danes nič manj aktualen klic kot pred tridesetimi leti: da ima na naši zemlji pravico do kruha predvsem naš domači delavec. Te svoje zahteve ne postavljamo samo za ročno delavstvo, ampak tudi za duševne delavce: za komercijalne in tehnične uradnike v tovarnah in podjetjih. Na stotine dokazov imamo, da se našem delavstvu v marsikaterem podjetju slabo godi ravno vsled tega, ker so vodilna mesta zasedena s tujci, ki so nad našim delavstvom postav-

ljeni kot brezsrčni valpti, ki se z našim človekom niti pogovarjati ne znajo, ker ne razumejo jezika, kaj šele da bi se potrudili tako daleč, da bi se zamislili v njegovo čustvovanje in potrebe.

Kadar je postavljena pri nas zahteva, da se mora omejiti import tujega delavstva, takrat je vedno čuti ugovor, da mora biti na delovnem trgu svoboda, da lahko vsakdo vzame v delo kogar hoče. Posebno se pa poudarja, da je naša država emigracijska dežela in da s tistim trenutkom, ko zapremo vrata tujemu delavstvu, tudi naši delavci ne bodo mogli v tujino. Poleg tega je potreben import tujega delavstva, ker nimamo doma dovolj kvalificiranih moči. Ako pa hočemo, da ustanavljamo nove industrije in vzdržujemo stare, moramo poklicati iz tujine visoko kvalificirano delavstvo.

Navedene pripombe so na videz razumljive in vendar so v svojih zaključkih protivne interesom naših domačih delovnih moči. Posebno zato, ker se na podlagi navedenih razlag brez sistema importira tuje delavstvo in se ne pripušča nobenih garancij, da bi bila zaščiteni množica domačih delavcev.

Industriji radi zagovarjajo svobodno izbiro delavstva in svobodno kon-

kurenco pri delu. Takoj bi pa isti industriji zavpili, če bi postavili mi zahtevo: da bodi po istem principu tudi svoboda za trgovino oziroma za proizvode naše industrije. Industriji bi rekli: naša industrija je mlada, produkcija se mora zaščititi z visokimi carinami, gospodarsko osamosvojitve dosežemo le tedaj, če ustvarimo lastno industrijo, neodvisno od tujine. Pri znamo trditve industrijalcev. Le to ne moremo razumeti, zakaj se na isto stališče ne postavljajo glede importa tujih delavcev in ravnateljev!

Velika je brezposelnost pri nas in ali ni čisto naravno, če zahtevamo, da se mora naš delavec zaščititi pred importom tuje delovne moči. Industrija bo šele takrat res naša nacionalna last, kadar bo razpolagala z domačimi kvalificiranimi močmi! Ali ni zato naša zahteva popolnoma upravičena, ako zahtevamo, da naša industrija vzgaja tudi domače delovne moči, kot stremi za produkcijo lastnih industrijskih izdelkov.

Kakor se sklepajo s tujimi državami trgovinske pogodbe, ki urejajo blagovni import in eksport naše države, ta-

ko bi se morali sklepati tudi dogovori, ki tičejo izseljevanje našega delavstva v tujino in priseljevanje tujih delavcev k nam. Nikdar ne bi smeli dopustiti, da se uvaža k nam delovna moč, ki jo imamo sami na razpolago.

Zato se ne sme prepustiti ureditev delovnega trga svobodni volji podjetnikov. Vprašanje importa tujega delavstva je vprašanje mednarodnih dogovorov. Ne sme ostati pri dosednji praksi, da imajo podjetniki posebno veselje importirati tuje delavstvo, da s tem pritiskajo domače delovne moči. Mnogokratov se našega človeka naravnost odriva od dela, da bi se kaj naučil, mesto da bi podjetje samo skrbelo za to, da bo tudi naš domači delavec kar najbolj kvalificiran.

Naša je pravica, da v prvi vrsti mi domači delavci dobimo zaslužek in kruh na naši zemlji. Odločno ugovarjamo enostranski rešitvi vprašanja o priseljevanju tujih delavcev in zahtevamo, da se tudi naše delavstvo vzame vsaj v tisto zaščito, kot se je pa industrijske proizvode. Mislamo, da je človek vsaj toliko vreden zaščite kot — blago.

Reakcija dviga glavo

Novi predpisi k uredbi o odpiranju in zapiranju trgovskih in obrtniških obratovališč. — Kaj vse zahtevajo delodajalci? — Ukine naj se nedeljski počitek in podaljša delovni čas.

Komaj je bilo javnosti znano besedilo nove uredbe, ki ureja delovni čas v trgovskih in obrtniških obratovalnicah, že se je v vrstah delodajalcev dvignil vihar odpora, katerega namen je preprečiti izvršitev uredbe. Proti novi uredbi so protestirali tudi nameščenci. Nova uredba je mogoče napredek za nekatere kraje v državi, kjer vladajo še prave balkanske razmere, ne upošteva pa nova uredba zahtev naprednejših krajev in je zato še vedno urejen delovni čas nesocialno in v duhu reakcije. Delodajalcem je uredba še premalo reakcionarna in zahtevajo zato njeno revizijo.

V časih, ko vlada v državi klerikalna komanda, so našli delodajalci za svoje zahteve v Beogradu takoj poslušna kompetentna mesta. Komaj je minulo dva meseca, je ministrstvo za trgovino in industrijo izdalo dopolnila k prvotni uredbi.

Izpremembe, oziroma dopolnila obstojajo v bistvu v nastopnem:

Skratna meja, ki je v njej določiti čas odpiranja trgovskih in obrtnih obratovališč, se je pomaknila jutraj za eno uro nazaj. Poleti bi se lahko odpirale obratovalnice ob 5. in pozimi ob 6. zjutraj. Nova določila so namenjena predvsem za pekovske in mesarske obratovalce, za javne kuhinje in prodajalniceevin.

Oblastni monopolni inspektorat v Zagrebu je obvestil velika županstva, da morajo biti prodajalnice tobaka odprte po leti od 6. do 21. ure in po zimi od 6. do 20. ure Monopolska uprava ne priznava deveturnega delavnika in ugovarja, da bi bil za trafike uveden opoldanski odmor. Minister za trgovino in industrijo se je udal in ustregel zahtevi uprave monopolov. Pričakovati imamo, da bodo velika županstva predpisala za trafike petnajst, oziroma štirinajsturno delo.

Glede dela v pekarnah (pekovskih delavnicah) se na novo določa, da se sme v teh obratovalnicah delati ob nedeljah do 8. ure zjutraj. Sicer je rečeno, da se mora delavstvu zagotoviti 36urni odmor, vemo pa iz prakse, da se ta odmor delavcem nikdar ne bo dal. Novi predpisi očitno kršijo načelo nedeljskega počitka. Nedelje pekovski pomočniki ne smejo smatrati kot dela prost dan, če zapuste delavnice komaj ob 8. uri zjutraj, zmučeni od nočnega dela. Velik del nedelje bodo morali prespati, ako hočejo v ponedeljek zopet na delo. Naša prva zahteva je bila, da se v pekovskih delavnicah sploh odpravi nočno delo. Nova določila pa ponovno uvajajo, nočno delo ne samo ob delavnikih, ampak celo ob nedeljah. Znano in dokazano je, da razsaja med pekovskimi pomočniki tu-

berkuloza ravno vsled nočnega dela. Reakcionarni režim noče preprečiti obolenj delavstva, ampak ga pospešuje s tem, da noče privoščiti pekovskim pomočnikom nedeljskega odpočitka. Naša država se naravnost trudi, da prednjači najbolj zanikernim socialnim odredbam. Povsod na svetu je že obveljalo, da se v pekovskih obratih nočno delo odpravi — pri nas se pa nočno delo uvaja.

Kakor smo obveščeni, je n. pr. samo ljubljansko veliko županstvo prejelo od delodajalcev čez 25 predlogov za spremembo izvršilne uredbe o odpiranju in zapiranju trgovskih in obrtniških obratovalnic. Vsi predlogi so za delodajalce nesprejemljivi in po velikih večini v nasprotju z zakonitimi določili.

Najbolj glasni so nekateri brivci, ki zahtevajo, da se dela vsaj v Ljubljani tudi ob nedeljah. Pripomniti pa moramo, da postavljajo to zahtevo le maloštevilni brivski delodajalci, dočim je oficijelna zadruga brivcev, frizerjev in lasničarjev v Ljubljani za nedeljski počitek. Vsi brivci-delodajalci so pa za to, da se uvede namesto deveturnega deseturni delavnik. Tej nazadnjaški zahtevi pa velika županstva ne bodo mogla ugoditi, ker jim to ne dovoljuje ministrska naredba.

Izjemno stališče hočejo zavzemati tudi trgovci s papirjem, katerih zahteva je, da bi imeli trgovine odprte eno uro na dan več kot druge trgovine. Zahteva je neutemeljena in kaže le na nezrelost delodajalcev, ki nikakor ne morejo slediti duhu modernega časa, ki priznava tudi nameščencem primeren odpočitek po težkem dnevnem delu.

Kakor je videti, borba za delavni čas v trgovskih in obrtniških obratovalnicah še ni končana. Na vodilnih mestih ni namena, že obstoječo reakcionarno uredbo zboljšati, ampak celo poslabšati.

Uspeh borbe je v veliki meri odvisen od zadržanja nameščencev. Z neorganiziranimi nameščenci ne dosežemo zboljšanja in ako bodo nameščenci še vedno po veliki večini stali ob strani, naj se potem nihče ne čudi, da zmagajo najbolj nazadnjaški elementi med delodajalci. Nujno potrebno je, da zavlada med trgovskimi in obrtniškiimi pomočniki najpopolnejša organizirana solidarnost. Paziti pa moramo, da v organizacijah ne pridejo do odločilne besede demagogi, ki navadno ničesar ne vedo, veliko pa premlatijo prazne slame. V borbi za delodajalsko premočjo moramo nastopati skrajno previdno, preudarno in mirno. Vsaka naša zahteva mora biti podkrepjena z neovržljivimi argumenti. Ako bomo tako postopali, potem lahko brez skrbi gledamo v bodočnost.

Stavke

Kdaj se posluži delavstvo zadnjega obrambnega orožja: stavke. — Slučaji treh stavk. — Klerikalni režim je dovolil, da pri-skočijo podjetju v slučaju stavke na pomoč železniški uslužbenci.

Stavka je zadnje in najradikalnejše legalno sredstvo, katerega se delavstvo posluži z namenom, da izbojuje socialne pravice z namenom, da si izboljša svoje mezdnno razmerje. V zadnjih letih je malo stavk. Ne moremo zato, ker živi delavstvo o sijajnih razmerah, ampak zato, ker delavstvo dvomi v uspehi stavk.

Stavke imajo vedno konkreten cilj. Izvzete so le politične stavke, kadar manifestira delavstvo za gotovo idejo in je s tako stavko izčrpan le moralni povdarek. Drugače pa prične delavstvo stavkati, da se zvišajo mezde, da se preprečijo redukcije, ali pa da se zboljšajo higijenske razmere v obratih. Pred stavko se pa poskusi vse, da delodajalec prostovoljno pristane na delavske zahteve. Ako ta zadnji korak delavstva ne zaleže, potem se poseže po skrajnem sredstvu: stavki.

Kakor rečeno, se delavstvo danes ne poslužuje skrajnega orožja — stavke, ker živimo v izjemno težkih gospodarskih razmerah. Marsikateri podjetnik komaj čaka, da napove delavstvo stavko, da ima tako najjačji vzrok, da ustavi svoj pasiven obrat. Dalje se ne poslužuje delavstvo stavke zato, ker je preslabo organizirano. Brez močne organizacije ni mogoča stavka. Med delavstvom, ki prične s stavko, mora vladati popolna disciplina in enotnost. Ako tega ni, je že v naprej bitka izgubljena. Z napovedjo stavke moramo tudi takoj misliti na to, kako zagotoviti za stavkujoče delavstvo življenska sredstva. Delavstvo danes nima prihrankov in živi iz roke v usta. Z napovedjo štrajka morajo biti na razpolago fondi, ker brez njih ne vzdrži delavstvo. Le organizirano delavstvo ima za slučaj štrajka zbranega nekaj denarja, vse ostalo delavstvo in tega je največ v vsakem podjetju, pa nima nič. In prav od tega delavstva preti potem nevarnost, da spodleti akcija štrajka.

V zadnjem času imamo v Sloveniji zaznamovati troje štrajkov, katerih potek je poučen za vse delavstvo.

Ne govorimo o tem, ali so bili štrajki upravičeni. Kajti izven dvoma so bile povsod zahteve delavstva samoočelne inljive in sploh ne more biti nobenega spora, da je bila pred najobjektivnejšo kritiko pravica na delavski strani.

Najpreje so pričeli stavkati steklarji v Trbovljah. Stavka še vedno traja in ni nobenega izgleda, kdaj konča. Ravnatelj steklarne gospod Abel se je skril pred delavstvom in ne daje niti možnosti, da bi se lahko kdo z njim pogajal. Videti je, da je Združenim steklarnam naravnost dobrodošla stavka, da med tem časom uredi svoj obrat in da končno prenehajo z obratovanjem v tehnično zastarelih obrato-

vališčih v Zagorju. Voditelji štrajka niso računali z dejstvom, da bo podjetju deloma dobrodošel štrajk. Stavka je bila pogrešena in trpe prizadeti delavci veliko škodo.

Druga večja stavka se je pričela v tovarni Titan v Kamniku. Kakor se je pričela stavka prenačljeno, bi vendar dosegla vsaj nekaj uspeha, ako bi bilo delavstvo solidarno. Zgodilo se je pa, da so še pred zaključkom stavke šli na delo ravno tisti delavci, ki so najbolj glasno zahtevali stavko. Še več! Delavci so vzeli celo podporo od svoje organizacije, takoj na to so šli pa na delo. Vspričo tako nesramnih stavkokazov ni čuda, da stavka ni mogla uspeti, in da so bili primorani voditelji delavstva preklicati stavko in napotiti delavstvo, da se vrne na delo praznih rok in v boju z delodajalcem poraženo.

Tretjo enodnevno stavko so imeli v vevški papirnici. Za stavko se je izrekla večina delavskih zaupnikov, ker se je nekaterim delavcem godila očitna krivica in ker je obratno vodstvo kazalo zelo malo razumevanja za kolektivno pogodbo. V vodstvo vevške stavke so se vrinili klerikalci. Napram naši močni organizaciji so se obnašali klerikalci skrajno nelojalno. Kakor so pa bili klerikalci napram nam nelojalni, prav tako so pa pokazali popolno nezmožnost voditi stavko. Klerikalci imajo danes vladno v svojih rokah in s tem sredstva, da z najvišje strani prisilijo podjetnika na kolena. Svoje vladne moči pa klerikalci niso uporabili za pomoč delavstvu. Klerikalna državna uprava je celo privolila takoj prvi dan štrajka, da da železniška direkcija vevškim papirnicam na razpolago delavstvo za iztovarjanje vagonov. Tam, kjer je bilo podjetje najbolj občutljivo, je dobilo pomoč od državne uprave, ki je trenutno pod komando klerikalcev. Proti delavstvu v vevških papirnicah naj bi nastopili kot »štrajkbreharji«² državni uslužbenci. Zopet je dokazana dvoličnost klerikalcev. Na eni strani so proklamirali klerikalci stavko (da se priljubijo delavstvu), na drugi strani pa so privolili, da se stavko zlomi (da se prikupijo velekapitalistom). Ni čuda, da se je pod temi razmerami moralo udati papirniško delavstvo in oditi zopet na delo.

Navedene tri stavke si mora delavstvo dobro zapomniti in imeti pred očmi, kadar sklepa o stavkah. Koristna je stavka, če uspe, silno kvarna je pa, če se ponesreči. Kajti ponesrečena stavka ne škodi samo delavstvu, ki je direktno prizadeto, ampak vsemu delavstvu. Delodajalci v celi pokrajini dobe po ponesrečenih stavkah še večji pogum zatirati delavstvo in odklanjati njegove še tako upravičene zahteve.

Socijalna politika

POZIV RUDARJEM - RENTNIKOM.

Po neprestanih intervencijah naprednih poslancev, zlasti dr. Žerjava, se zdi, da se je vprašanje sklenitve vzajemnostne pogodbe med našo državo in Nemčijo pomaknilo bliže rešitvi. Po tej pogodbi se ima zlasti urediti vprašanje izplačevanja rent in pokojnin onim rudarjem, ki so se ponesrečili ali bili upokojeni v Nemčiji, pa so se pozneje zopet izselili v domovino. S preselitvijo v domovino jim je Nemčija ustavila vsako nadaljnjo izplačevanje denarnih podpor, odnosno je to storila po prevratu, ker z novo jugoslovensko državo ni bila sklenjena nobena tozadevna pogodba. — Sedaj pa rudarsko Glavarstvo za Slovenijo v Ljubljani objavlja razglas, v katerem poziva vse prizadete rudarje, da mu do 20. t. m. pošljejo sledeče podatke: ime in priimek, bivališče, naziv rud-

nika, pri katerem so ponesrečili ali bili upokojeni, naziv in naslov zavarovalnice, ki je rento ali pokojnino priznala itd. Dobro je javiti tudi številke odlokov, kdaj je bilo pošiljanje denarja ustavljeno itd. Našo organizacijo in prizadete na ta poziv opozarjamo, da ne zamude roka in ne izgube pravic.

VOZNE OLAJŠAVE ZA BREZPOSELNE DELAVCE.

V »Uradnem listu«² je v št. 65 objavljen pravilnik, ki na novo ureja vozne olajšave za potujoče in dela iščoče delavce in otroke nad 10. let starosti. Pravico do ugodnosti za polovično vožnjo po železnici in pri vseh drugih državnih prometnih sredstvih imajo tako telesni kakor tudi duševni delavci obrtnih, industrijskih, trgovskih in rudarskih podjetij, pod pogojem, če se ugotovi: 1.) da so resnično vsaj tri dni

brez posla in da dokažejo, da imajo zaposlitev kje drugje; 2.) da se ne more dobiti zanje dela v njihovih bivališčih; 3.) da z ozirom na višino zaslužka ter rodbinskih razmer sami ne bi mogli trpeti celotnih prevoznih stroškov novega preseljevanja. Nakaznice za polovično vožnjo izdajajo potujočemu delavstvu javne borze dela, če po teh ni, pa odseki za socialno skrb pri oblastnih samoupravah, oziroma županstva. Kadarkoli prosi delavec za polovično vožnjo, se mora izkazati tudi z delavsko legitimacijo s sliko. Dokler se te legitimacije ne uvedejo, velja izjemoma dosedanje delavske knjižice, oziroma legitimacije, ki so jih izdale policijske oblasti, županstva ali strokovne organizacije.

KLERIKALNI JURIŠ NA OSREDNJI URAD ZA ZAVAROVANJE DELAVCEV V ZAGREBU.

Ljubljanski OUZD so si prilastili klerikalci. Svojo vladno moč so sedaj izrabili tudi v to, da so razrešili dosedanje slovenske člane Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu Franchettija, inž. zukljeta, Evgena Lovšina, Melhiorja Čobala in Korošca ter imenovali mesto njih izključno le svoje politične pristaše: dr. Remca, Ahačiča, Mihaela Kreka, Josipa Gostinčarja, Gašperja Jesiha in Gajška. Klerikalci bodo za svojo brezobzirno strankarsko strast ob pravem času dobili zasluženo plačilo.

ŠTEVILO ORGANIZIRANIH DELAVCEV IN DELAVK V NEMČIJI.

Nič več se ne čudimo uspehom delavcev in delavk v Nemčiji, če pregledamo število organizirancev. Pravkar je bil v javnosti objavljen pregled, koliko so štele organizacije delavcev in delavk v letu 1926. članov.

Splošna nemška strokovna zveza (Allgemeiner deutscher Gewerkschaftsbund) ima organiziranih 38 zvez, kjer je bilo leta 1926. organiziranih 3.933.931 članov (med temi 627.451 žensk). Leta 1925. je pa štele zveza 4.182.445 članov (med temi 720.825 žensk).

Splošna svobodna nameščenska zveza (Allgemeiner freier Angestellten-Bund) ima organiziranih 14 zvez, ki štejejo 402.555 članov (med temi 81 tisoč 838 žensk).

Splošna zveza krščanskih strokovnih organizacij (Deutscher Gewerkschaftsbund) ima organiziranih 19 zvez, k štejejo 531.558 članov (med temi 115.507 žensk).

Krščansko - nacionalna nameščenska zveza (Gesamtverband deutscher Angestellten-Gewerkschaften) je štele leta 1926. 429.700 članov (med temi 66 tisoč 559 žensk), leta 1925. pa 411.113 članov (69.325 žensk).

Zveza nemških strokovnih organizacij (Verband der deutschen Gewerksvereine) je štele koncem leta 1926. 163 tisoč 451 članov (med temi 12.124 žensk) in leta 1925. 157.571 članov (med temi 12.061 žensk).

Strokovna zveza nameščencev (Gewerkschaftsbund der Angestellten) je štele leta 1926. 275.352 članov (med temi 62.231 žensk) in leta 1925. 273.016 članov (med temi 61.640 žensk).

Komunistične strokovne organizacije štejejo 73.132 članov.

Skupno število vseh strokovno organiziranih delavcev in delavk je znašalo leta 1926. 4.988.000. Nameščencev je bilo organiziranih 1.345.000. Skupaj je torej organiziranih v Nemčiji delavcev in nameščencev 6,3 milijone. V Nemčiji štejejo vseh delavcev in nameščencev 16 milijonov, torej je od teh organiziranih 40 odst. Socialno-demokratske organizacije imajo od tega števila 68,48 odst. organizirancev, krščanski socialisti pa 16,94 odst.

Štrajki v Nemčiji.

Po statistiki je naslednje število štrajkov in izprtij v Nemčiji:

Leta	Število štrajkov	Prizadetih podjetja	Prizadeti delavci	Izgubljeni delovni dnevi
1919	3.682	32.825	2.724.907	32.463.620
1920	3.693	40.803	1.915.581	15.444.349
1921	4.093	52.244	1.817.637	22.595.969
1922	4.348	41.775	2.241.281	23.382.593
1923	1.878	21.484	1.751.944	11.146.052
1924	1.591	17.427	969.956	13.427.296
1925	1.516	66.329	795.864	11.259.064
1926	316	1.903	84.759	885.908
1927	674	6.924	187.687	2.442.694

Leta	Število izprtij	Prizadeti podjetja	Prizadeti delavci	Izgubljeni delovni dnevi
1919	37	1.015	35.860	619.154
1920	114	1.435	93.151	1.311.265
1921	362	2.993	218.433	3.278.483
1922	437	5.726	324.273	34.351.240
1923	168	2.691	165.321	1.331.660
1924	392	11.003	1.096.378	22.770.592
1925	224	8.826	329.936	5.845.798
1926	40	784	45.813	513.269
1927	96	1.918	213.611	2.176.142

Skrb za naše delavstvo v tujini

Naš izseljeniški problem. — Sklenitev reciprocitne pogodbe z Nemčijo. — Neodložljivo je, da se vendar enkrat sklene reciprocitna pogodba z vsemi državami, kjer se nahajajo naši izseljenci.

Znan je slučaj, da so nemške varnostne oblasti našle v westfalskih gozdovih delavca — našega državljana, ki je umrl od lakote. Povsod je iskal dela in ni ga dobil. Potoval je iz kraja v kraj, dokler ni omagal v gozdu in umrl od gladi.

Po tej vesti je završalo v naši javnosti in izrečeno je bilo obilo opravilne kritike na račun vlade, ki še dosedaj ni poskrbela za to, da zaščiti naše delavstvo v tujini, kamor je odšlo za zaslužkom.

Lansko leto so se pričela trgovinska pogajanja med našo državo in Nemčijo. Ugotovili smo škandalozno dejstvo, da ni dobila naša delegacija nobenih navodil, da pri sklepanju trgovinske pogodbe upošteva tudi socialno zaščito naše emigracije. Vlada, v kateri so imeli besedo tudi naši klerikalci, zopet ni pokazala prav nobenega smisla za potrebe delavstva.

Kakor posnemamo iz časopisnih poročil, se bodo letos pričela pogajanja med našo in nemško vlado o posebni konvenciji o zaščiti in zavarovanju delavcev, ki so z nemške strani zaposleni v naši državi, in delavcev, ki so naši državljani in zaposleni v Nemčiji.

V prvi vrsti se bo na teh pogajanjih reševalo vprašanje izplačila nez-

godnih in invalidnih rent za one delavce, ki se vrnejo v domovino. Vse polno imamo naših delavcev ki so delali v Nemčiji (Westfaliji) vse življenje, plačevali za slučaj nezgode in invalidnosti prispevke, a dajatve niso deležni, ker so se na stara leta vrnili v svojo domovino.

Ker je naše rudarsko zavarovanje tudi materialno enako nemškemu, ne bo zadržka, da se sprejme v konvenciji določba: Nemčija in Jugoslavija se pogodbeno zavežeta, da se bodo izplačevale rente, ki jih izdajajo v obeh državah bratovske skladišnice za slučaj nezgode in invalidnosti — tudi v inozemstvo.

Velike važnosti je tudi reciprociteta pri dajanju podpor v slučaju brezposelnosti in ekonomske krize.

Nemška novela k uredbi o skrbi za brezposelne delavce predpisuje, da se dajo brezposelne podpore inozemcem le, ako daje njih domovinska država nemškim brezposelnim delavcem enakovredne podpore. Podpore, ki jih dajejo na podlagi uredbe ministrstva za socialno skrb naše borze dela, niso enakovredne onim, ki jih daje nemški zakon. To vprašanje bo tem težje urediti, ker naše dajatve brezposelnim niso zagatirane, temveč le obljubljene v okviru razpoložljivih sredstev.

Res je pa, da je naših državljanov delavcev v Nemčiji mnogo več, kot je pa nemških delavcev v naši državi. Ako prevzame naša država garancijo, da izplačuje nemškim delavcem ono brezposelno podporo, ki jo predpisujejo nemški zakoni, prevzame s tem mnogo manjše breme, ko ga prevzame Nemčija za naše delavstvo. Ako imamo v vidiku, da išče in bo iskalo mnogo več naših delavcev delo v Nemčiji, nego obratno, se bi na ta način z malimi sredstvi mnogo storilo za naše državljane v Nemčiji. Preprečeni bodo žalostni slučaji, da naši delavci v slučaju brezposelnosti umirajo v Nemčiji od lakote.

V zadevi delavske zaščite se mora med našo državo in Nemčijo skleniti popolna delovna pogodba. Natančno bi se morala voditi evidenca o številu in načinu zaposlenih naših delavcev v Nemčiji in izseljeniški komisarijati bi morali paziti, da se naši delavci prekomerno ne izrabljajo.

Pri pogajanjih se mora tudi vstrajati na tem, da bo za naše delavstvo v Nemčiji preskrbljeno za pouk v ma-

terinem jeziku in o domovinoznanstvu. Ne smemo dopustiti, da se nam delavstvo v tujini nacionalno odtuji. Kjer je zaposleno večje število našega delavstva, morajo otroci teh delavcev imeti možnost, da se tudi v šolah uče v našem jeziku.

Izseljevanja naših delavcev v tujino ne moremo ustaviti. Vsled neurejenih gospodarskih razmer ne morejo naše delovne moči dobiti zaposlitve doma. Izseljevali se pa ne bodo naši delavci samo v Nemčijo, ampak tudi v Francijo, Avstrijo in Madžarsko. Z vsemi temi državami moramo skleniti reciprocitne pogodbe. Ako bi imeli pri nas vladajoči količjak smisla za delavstvo, bi bile te pogodbe že zdavnaj lahko sklenjene. Tako pa visi vse v zraku. Upamo, da se razmere zboljšajo. Prvi korak za zboljšanje položaja naših izseljencev vidimo že v nameranih pogajanjih z Nemčijo. Da bi se ta pogajanja že skoraj ugodno zaključila in naj bi jim sledila tudi pogajanja z drugimi v poštevh prihajajočimi državami.

Borba papirniškega delavstva

Enodnevna stavka. — Klerikalna nelojalnost. — Pogajanja za kolektivno pogodbo se še vrše. Klerikalci v službi kapitalistov.

Papirniško delavstvo v Vevčah, Goricanah in Medvodah je dobro organizirano. Ima tri organizacije, v katerih so domala organizirani vsi papirničarji. V Vevčah imajo Narodno strokovno zvezo in Jugoslovansko strokovno zvezo, v ostalih dveh krajih pa Strokovno komisijo in Jugoslovansko strokovno zvezo.

V zadnjem času so Združene papirnice d. d. odpovedale kolektivno pogodbo. Prav bi bilo, da bi se delavstvo potom svojih organizacij sestalo in se pogovorilo o novi kolektivni pogodbi. Temu pa ni bilo tako. Krščanski socialci so v svoji slepi politični strasti šli sami na delo in izdelali osnutek nove kolektivne pogodbe ter ga vložili pri podjetju. Šele po vložitvi se jim je zdelo potrebno, da obveste o tem tudi ostale v poštevh prihajajoče strokovne organizacije in jih pozovejo k solidarnosti. Medtem ko je bila kolektivna pogodba vložena, pa je podjetje pričelo izvajati pritisk na delavstvo in je nekaj delavcev brez stvarne potrebe in popolnoma neupravičeno kaznovalo.

Ponavljajoče se kazni so dale delavstvu povod, da je nastopilo v obrambo svojih pravic. V petek 10. t. m. so delavski obratni zaupniki sklicali protestni shod na dvorišču tovarne v Vevčah. Pred shodom so zastopniki organizacij intervenirali pri gen. direktorju Selerju, naj delavcem, katere je v zadnjem času krivično kaznoval, kazni briše. Ta intervencija je ostala brezuspešna in je delavstvo zato proglasilo enournno protestno stavko ter se zbralo na dvorišču k protestnemu shodu. Na shodu je v imenu naše organizacije govoril strokovni tajnik tov. Kravos. Med govorom predsednika JSZ g. Žužka pa je delavstvo planilo proti pisarni in hotelo napasti generalnega ravnatelja. Le razsodnosti delavskih voditeljev se je bilo zahvaliti, da ni prišlo do najhujšega in da so se delavci zadovoljili s tem, da je prišel ravnatelj Seler na njihov shod. Po končanem shodu, ki je potekel drugače docela mirno, so imeli obratni zaupniki z zastopniki strokovnih organizacij posvetovanje, na katerem se je sklenilo počakati do torka, da se vrši razprava o kazenskih premeštvah in o kolektivni pogodbi.

V torek 14. t. m. se je vršila pri Zvezni industrije razprava, ki pa ni uspela, ker se je podjetje postavilo na popolnoma odklonilno stališče. Po razpravi je Jugoslovanska strokovna zveza brez predhodnega sporazuma z ostalimi organizacijami vložila spomenico na Združene papirnice in zahtevala do četrta 16. t. m. ob 10. uri dopolndne zadovoljiv odgovor, ker bi sicer nastala v vseh obratih stavka. Po vložitvi spomenice je šele smatrala za potrebno, obvestiti o tem njenem koraku tudi ostale strokovne organizacije.

Ker je v četrtek 16. t. m. dobila JSZ odklonilni odgovor, se je vršilo v Vevčah posvetovanje obratnih zaupnikov in delavskih zastopnikov ter se je na protestnem shodu sklenila splošna stavka. Delavstvo je disciplinirano šlo v stavko, stavkovni odbor pa je podvzel vse potrebno, da se je povsod ohranil mir in red. Klerikalna vlada pa je proti stavkujočim takoj poslala večje število orožništva, ki se je nastanilo v Vevčah in na Fužinah.

Stavka je trajala vse do sobote 18. t. m., ker se je ta dan vršila razprava o kolektivni pogodbi, katero je sklical inspektor dela. Na tej razpravi se je s posredovanjem inspektorja dela, odnosno inspektorja inž. Barage in tajnika Delavske zbornice Uratnika dosegel sporazum, ki je zadovoljil obe sporni stranki, na kar se je stavka proglasila za zaključeno. Združene papirnice so deloma popravile storjeno krivico delavcem in se izjavile pripravljene pogajati se o kolektivni pogodbi po osnutku, ki ga je predložila Jugoslovanska strokovna zveza.

V ponedeljek 20. t. m. je delavstvo šlo normalno na delo in se je popoldne ob 3. uri vršila prva razprava o kolektivni pogodbi. Razprave se bodo še vršile in bomo o končnem rezultatu še poročali.

K večjemu pokretu imamo s svoje strani pripomniti sledeče: Jugoslovanska strokovna zveza se zelo moti, če misli, da bo tudi v bodoče še lahko nastopala proti naši organizaciji tako nelojalno kot to pot. Zahtevamo, da se nas pred vsako akcijo obvesti in povabi k sodelovanju, ker le tako se lahko računa na našo solidarnost. Če se nas bo še kdaj povabilo v zadnjem trenutku in šele tedaj, ko so bili glavni koraki že podvzeti, bomo odklonili vsako sodelovanje. Nesramno je, da krščanski socialisti izrabljajo mezdno gibanje v strankarske svrhe in to v trenutku, ko bi moral biti enoten solidaren nastop vseh delavcev proti reakcionarnemu delodajalcu. Klerikalci so šli preko socialistov in narodnih delavcev in so sami vložili spomenico zato, da je blestel na njej samo podpis klerikalcev. Ni se potem čuditi, če je zastopnik Zveze industrije pri razpravi posebej vprašal zastopnike socialistov in naprednega delavstva, če se s pokretom klerikalcev strinjajo. Mi smo o tej priliki pokazali solidarnost, čeravno bi bili popolnoma upravičeni vrniti klerikalcem milo za drago in če bi ne imeli v vidiku predvsem samo skupne interese delavstva. Klerikalci so se v Kamniku čutili tako razžaljene, ker jih socialisti niso povabili k skupni akciji, da so se vezali s podjetnikom in šli proti stavki ter je »Slovenec« vzel tovarno v bran. Nam in socialistom so pa v vevškem slučaju hoteli kar diktirati, da se mo-

ramo pokoriti večini. Mi smo že ponovno povdarjali, da diktata ne poznamo, izjavljamo pa še enkrat: kdorkoli nas ne bi poznal za sporazum, nam tudi ne bo diktiral solidarnosti. Krivda naj pade potem na onega, ki išče v delavskih pokretnih politične dobičke.

Vevško delavstvo se je pri zadnji stavki prepričalo, da je najslabši zagovornik delavstva ravno klerikalec. Kakor se je zgodilo v slučaju stavke v »Titanu«, ko je »Slovenec« pisal proti stavki in so se krščanski socialisti izjavljali za stavko, tako je bilo sedaj. Krščanska Jugoslovanska strokovna zveza je šla v boj in pognala delavstvo v stavko ter ga hitela prepričati, da bo dr. Korošec napel vse sile, da zlomi odpočetje, na drugi strani pa so hoteli v svojem glasilu »Delavska Pravica« že v naprej prati Korošca, češ delavstvo so pgnali v stavko liberalci in KDK samo zato, da nagajajo Korošcu in mu vzamejo vpliv, ki ga ima med ljudstvom. Korošec sam pa je podprl svoje zveste pristaše s tem, da je po-

slal večjo orožniško asistenco v Vevče in Fužine ter dal na razpolago železniške delavce za razkladanje vagonov. Na tak način so klerikalci zopet enkrat dokazali, da se vedno poslužujejo dvoreznega noža. Na eni strani so pgnali v stavko delavstvo proti podjetju, na drug strani so podprli podjetje, da bi se mu ne zgodilo kaj hudega. Mi se moramo čuditi delavstvu, da še ni spregledalo. Mar ne vidi delavstvo, da imajo klerikalci, ki sede v vseh upravnih svetih naših tovarn, jačjo silo v kapitalistih, nego v delavstvu in morajo zato bolj štiti kapitaliste nego pa delavca. Krščanski socialisti bi lahko res mnogo pomagali delavstvu, če bi imeli količnejšo voljo. Zakaj n. pr. ne uredijo razmer v klerikalnem Pollakovem podjetju, kjer se delavstvu slabo godi. Zato, ker ne smejo nastopiti proti zveštemu stebri SLS. Taka, vidite, je politika krščanskih socialistov in zato mora delavstvo proč od njih in v vrste onih organizacij, ki znajo res čuvati interese delavstva.

MEŽICA.

Naša podružnica se bo tudi po večjem odposlanstvu udeležila proslave 20letnice obstoja naše organizacije. Mi smo zelo daleč od naše centrale, pa smo vendar razumeli nje klic in bi se prav radi odzvali v večjem številu, pa žalibog nam to ni mogoče. Nekaj tovarišev se je odzvalo našemu povabilu in prihiteli na kongres. Odbor podružnice poziva tudi ostale tovariše, da se jim če le mogoče pridružijo, da bo tudi naša delegacija čim močnejša. Kdor le more, naj se udeleži te proslave, da bodo tudi rudarji izpod Pece zastopani s častnim številom.

TRBOVLJE.

Iz obrata Dukič. Pri nas vladajo take razmere, da bi se moral človek zjokati, če bi kaj pomagalo. Pa ker jok ne pomaga, upamo, da bodo pomagale te vrstice in da nam ne bo treba podvzeti ostrejših korakov, da se razmere pri tem podjetju zboljšajo. Tu imamo predelavca Kološana, ki je Madžar in razume slovensko toliko, kolikor naši delavci madžarsko, to se pravi, da našega jezika sploh ne razume. Gospod silno rad kriči nad podrejenimi delavci. Ker delamo po več ur nepretrgoma, si delavci zaželi včasih košček kruha in kozarec mrzle vode. Kološan takoj silno vzroji, če vidi koga med delom jesti, čeravno se s tem ne napravila nobenih zamud. Zgodilo se je celo, da je delavcu, ki mu je na soncu postalo slabo, zabranil požirek vode, češ, med delom delaj. Mi smo tudi za to, da delavec pri

delu dela, vendar ne tako kot živina in svojčas sužnji, ker mladi nočemo v grob. Ta Madžar ima baje doma celo posestvo in bi mu ne bilo treba hoditi med slovenske delavce za paznika, posebno še, ker imamo vse polno slovenskih paznikov, ki bi gotovo bolj človeško ravnali z nami. Zahtevamo najodločnejše, da se z nami postopa kot z človekom, ne pa tako kot z živino. Za danes smo napisali te vrstice in smo mnjenja, da bo tvrdka Dukič sama napravila red, ne da bi bilo nam potreba podvzeti druge korake.

LITIJA.

Prav z veseljem smo pozdravili vest o proslavi 20letnice obstoja naše organizacije. Odbora obeh naših podružnic sta šla takoj na delo in pridobila že prav lepo število tovarišev, ki po hititju 9. septembra v Ljubljano. Vsa znamenja kažejo, da bo naša podružnica tudi letos najštevilnejše prihitela na kongres in s tem pokazala, da se naše članstvo zaveda v polni meri svojih dolžnosti. Podružnična odbora prosita vse člane, naj se, v kolikor se še niso prijavili, takoj prijavijo in sicer pri enem izmed odbornikov, pri katerem dobijo tudi natančna navodila. Skupen odhod iz Litije je v nedeljo 9. septembra ob 6.39 zjutraj, kjer se pridružimo tovarišem iz Hrastnika, Trbovelj in Zagorja ter z njimi nadaljujemo pot v Ljubljano. Tam počakamo še ostale naše tovariše, nakar gremo v sprevedu na kongres.

Narodno-strokovna zveza

Vabilo

na

delegatsko zborovanje

Narodno strokovne zveze

ki se vrši v soboto, dne 8. septembra 1928., točno ob 10. uri dopoldne v dvorani Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 20.

Dnevni red:

1. Poročilo predsednika.
2. Poročilo verifikacijskega odseka.
3. Poročilo tajnika.
4. Poročilo strokovnega tajnika.
5. Poročilo blagajnika.
6. Poročilo nadzorstva.
7. Volitev: a) izvrševalnega odbora (predsednika, I. podpredsednika, I. tajnika in I. blagajnika), b) uprave odbora, c) nadzorstva, d) odsekov.
8. Predlogi: a) upravnega odbora, b) razni.
9. Slučajnosti.

Popoldne seje odsekov.

Pri vstopu v zborovalno dvorano je oddati legitimacijo s polnim imenom in žigom organizacije, katero delegat zastopa. Brez legitimacije vstop ni dovoljen.

V Ljubljani, dne 20. julija 1928.

Izvrševalni odbor Narodno strokovne zveze v Ljubljani

Rudolf Juvan, predsednik. Dr. Joža Bohinjec, tajnik.

★

Vsem podružnicam. Centralni blagajnik naproša vse tovariše podružnične blagajnike, naj še pred delegatskim zborovanjem poravnajo vse svoje obveznosti, da bo lahko dal točno poročilo in mu ne bo treba imenovati onih blagajnikov, ki niso v redu obračunavali s centralo. Storitve tedaj svojo dolžnost tudi v tem oziru. — Tajništvo opozarja na sklep Izvrševalnega odbora, po katerem je treba predloge za delegatsko zborovanje poslati najmanj 8 dni prej Izvrševalnemu odboru, ker bi sicer ne prišli na dnevni red. — Ponovno opozarjamo podružnice na okrožnico, po katerih naj se ravnaajo.

Polovična vožnja. Generalna direkcija državnih železnic v Beogradu je dovolila s svojim odlokom G. D. št. 56724 z dne 13. avgusta t. l. polovično vožnjo vsem udeležencem kongresa NSZ za vse vlake razen OSE. V tem pogledu se je treba ravnati po navodilih, ki so razvidni pod posebno rubriko v tem listu.

JESENICE.

Naša podružnica se pridno pripravlja za naš veliki praznik. Tukajšnje članstvo se v velikem številu udeleži

kongresa in vzame s seboj Sokolsko godbo in prapor. Udeleženci odpotujejo z vlakom ob 6.09 z Jesenic in morajo do takrat biti vsi na kolodvoru. Na kolodvoru se bodo dobili kongresni znaki po ceni 6 dinarjev za komad in si ga mora vsak udeleženec preskrbeti. V Ljubljani se uvrstimo v spreved in odkorakamo s svojo godbo na kongresni prostor. Odbor podružnice vabi še vse one člane in prijatelje, ki se še niso odločili za izlet v Ljubljano, da to takoj storijo. Vsi moramo v Ljubljano, da pokažemo svojo zavednost in svojo pripravljenost manifestirati za delavska prava. Naj ne bo nikogar, ki bi ostal doma. Jeseniški tovariši moramo prednjačiti tudi tokrat, to bodi parola vseh nas. Vsi udeleženci naj bodo vsaj do 6. ure zjutraj na kolodvoru. Dobro je, če vzame vsak s seboj mal prigrizek za dopoldne. Odbor prosi tudi, da se vsi takoj javijo za skupen obed. Vsa nadaljna navodila dobijo člani in interesi pri odbornikih podružnice ali v lokalu pri Bokalu na Savi.

ZAGORJE.

Podružnica v Zagorju bo odposlala na kongres preko 100 rudarjev, med njimi nekaj uniformiranih v častitljivih rudarskih krogih. Naši tovariši so se kljub slabim razmeram odločili za polet v Ljubljano, da se udeležijo velike manifestacije narodnega delavstva. Odbor podružnice je z veseljem vzel na znanje veliko število prijavljenih, prosi pa še ostale, ki se doslej še niso prijavili, da to nemudoma store. Naj ne bo našega člana, ki ne bi pohitel 9. septembra v Ljubljano in se pridružil množični manifestaciji narodnega delavstva. Skupen odhod iz Zagorja je z vlakom ob 6.16 zjutraj. Člani naj se zberejo najpozneje do 6. ure zjutraj na kolodvoru. Tamkaj se dobe tudi znaki in izkaznice za one, ki jih ne bodo že prej imeli. V Ljubljani počakamo z drugimi tovariši prihoda jeseniških tovarišev in se potem uvrstimo v spreved za Sokolsko godbo z Jesenic. Kdor bi iz katerikoli vzrokov zamudil prvi vlak, naj pride z naslednjim vlakom, ki gre iz Zagorja ob 8.50, vendar naj skuša vsakdo oditi že s prvim, s katerim je uradni odhod. Informacije dobijo člani pri podružničnem odboru.

SENOVO.

Naši rudarji iz Senovega so se tudi odločili prihiteti v večjem številu na kongres, akoravno so tako oddaljeni in jim sredstva tega skoro ne dopuščajo. Vendar smatrajo za svojo dolžnost pridružiti se manifestaciji naprednega delavstva in pokazati tako svojo zavednost in discipliniranost. Odbor prosi še vse one, ki se mislijo udeležiti proslave, naj se prijavijo pri tov. dr. Benedičiču, da uredi vse potrebno za nje. Odhod bo skupen in bomo pravočasno javili vsem udeležnikom, kdaj in kje se zbiramo ter kdaj odpotujemo. Priporočamo vzeti seboj nekaj prigrizka.

Doma in po svetu

TAJNA ZGODOVINA ODKRITJA AMERIKE.

Vedno bolj pogosto se izraža domneva, da Novega sveta ni odkril Kolumb. Nastane vprašanje, kdaj prav za prav je bila Amerika odkrita. Odgovor se čuje kaj paradoksalno: »Dvajset let prej.« Dognano je namreč, da sta 24. junija 1472., Jon Skolo in Joao Vaz Cortreal odkrila obrežje polotoka Labradorja. Skolo in Cortreal sta bila v službi Portugalske in Danske, s katerima sta bila sklenila pogodbo, da bosta odkrivala nove prekomorske dežele v korist obeh držav. Ekspedicijo, ki je odkrila Labrador, je financiral portugalski kralj Joao II. Temu je tudi Kolumb predložil svoje načrte, kako bi preko Oceana našel pot v Indijo. Toda kralj je tedaj že dobro vedel to, kar je Kolumb le domneval; nameč, da bi moral nekje zadeti na kopno, ako bi neprestano plul v zahodni smeri čez Ocean. Zato je pozval rabina Abrahama Zokuto in druge učenjake, naj Kolumbu »dokažejo«, da je zemlja ravna ploskev in njegovi načrti poti v Indijo puhle možganske zablode. Obenem pa je kralj skrivoma opremil ladje, ki je nagloma odplulo čez Ocean.

Kolumb je medtem Portugalski pokazal hrbet in se podal na Španjko, kjer je na dvoru našel dovetnejša ušesa svojim načrtom. Pod špansko zastavo je, kot drugi, odkril Ameriko.

Da pa se trditi, da so Evropci odkrili Ameriko že okoli leta 1000., in sicer Vikingi iz Skandinavije. Še bolj zanimivo pa je to, da so davno pred njimi Američani odkrili Evropo.

Rimski zemljepisec Pomponius Mela poroča, da je leta 63. pred Kristom, ob izlivu reke Labe naletel na Indijce, ki jih je zajel in dal odpeljati pred najbližjega cesarjevega namestnika v Milan. Ujetniki seveda niso mogli biti Indijci, marveč so bili Indijanci.

To se je z leti čisto pozabilo in šele tisoč let pozneje so skandinavski plemena prijadrala preko Grönlandije v severno Ameriko. Na vratolomno vožnjo jih je najbrže napotilo opazovanje ptic selivk. Toda tudi odkritje Amerike po Vikingih se je pozabilo in danes ves kulturni svet trobenta Kolumbu nezasluzeno slavo.

ZAKLAD NA MORSKEM DNU

Med svetovno vojno je nemška podmornica v bližini otoka Belle Isle topediral belgijski parnik »Elisabeth«

ville». Velika bogastva in med njimi kovinasta škatla, v kateri je bilo za 400.000 angleških funtov draguljev, so izginila takrat pod vodo. Najdragocenejši med dragulji pa je bil sloviti »modri dijamant«, ki je sam vreden 10—15 milijonov dinarjev.

Zaklad je bil last belgijske državne zakladnice, ki med vojno iz razumljivih razlogov ni mogla ničesar storiti, da bi ga dvignila. Tudi po vojni ni ničesar ukrenila, saj so bili najboljši strokovnjaki sveta prepričani, da ne bi zalegel noben trud nič. Toda dosti ljudi je bilo, ki so sanjali o tem zakladu, in ko ga je belgijska vlada po preteku desetih let proglasila za blago brez gospodarja, so se lotili reševalnega dela. Številne ladje so preiskale morsko dno v bližini omenjenega otoka in so kmalu določile mesto, kjer je ležal poplavljeni parnik. Ker kažejo karte za okolico otoka ravno in peščeno dno, ni bilo težko ugotoviti z globinomeri, kje leži trup ladje.

Tedaj se je začelo drugo dejanje tega iskanja zaklada. Treba je bilo poslati na kraj ladjo s potapljači in z vsemi pripravami, ki bi omogočile dvignjenje. Ko se je bila »Elisabethville« potopila, je ostala škatla z dragulji v kapitanovi kabini in to so zaklenili. Bržkone bi bilo treba kabino razstreliti, da bi prišli do škatle — a operiranje z razstrelivom je bilo nevarno za zaklad sam. Te nevarnosti in pa ogromni stroški reševalne ekspedicije so ostrašili konkurente pri iskanju zaklada, tako da je ostala na terišču končno samo Unija za podmorska podjetja, ki ima svoj sedež v Parizu in ki se bavi baš z dviganjem zakladov na morskem dnu. Ta pa je stvar dobro organizirala in sreča ji je stala na strani. Nje potapljači so kmalu našli kapitanovo kabino in so jo odprli brez posebnih težav, tako da je nevarna razstrelitev odpadla. Potem so z velikim elektromagnetom skušali privleči škatlo na površino, pri čemer je bilo treba veliko opreznosti, ker škatla je bila opremljena z električno varnostno pripravo proti tatvini in v njo in je bilo čisto mogoče, da je ta aparat funkcioniral še po več nego desetih letih. A tudi to je šlo po sreči. Med neštetimi kovinastimi predmeti, ki jih je magnet spravil na dan, je bila tudi dolgo iskana škatla in ko so jo previdno odprli, so jim zableščali v oči vsi dragulji, ki jih je hranilo toliko časa morsko dno, med njimi pa je bil tudi najdražji modri kamen. Ta zaklad je gotovo najboljši izdaten, kar so jih kdaj dvignili s sličnimi ekspedicijami.